

Ганна ФРОЛОВА

*аспірантка кафедри державного управління
і місцевого самоврядування,
НТУ «Дніпровська політехніка»*

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Потреба у змінах у публічному управлінні житлово-комунальним господарством в Україні висунута часом та є невідворотною. Ця сфера повинна розвиватися масштабно та невідкладно завдяки публічному управлінню, тому дослідження цієї теми є актуальним.

У першу чергу це пов'язано з спробою реформувати ринок надання житлово-комунальних послуг, а також впровадити більш конкурентні відносини у інших її підгалузях. Так в Україні створено ринок природного газу та електричної енергії. Паралельно процеси реформування сфери ЖКГ супроводжувались наданням органам місцевого самоврядування більшій самостійності у рамках децентралізації [1].

Наразі більшість зарубіжних країн реалізували успішні програми реформування публічного управління житлово-комунальним господарством. Цей досвід для України, що обрала шлях до європейської інтеграції може бути корисним [2].

Напрями розвитку житлово-комунального господарства України активно обговорюється як у наукових колах, так і в сучасному інформаційному просторі.

Виділяють основні цілі публічного управління житлово-комунального господарства у підвищенні якості та надійності надання житлово-комунальних послуг, залучення інвесторів в дану сферу, соціальний захист малозабезпеченого населення [3].

Успішне публічне управління сферою ЖКГ може відбутися за умови відповідності таким принципам, як наскрізний характер, дієвість, ефективність та керованість.

Першочерговим заходом змін у системі публічного управління житлово-комунальними господарством стало приведення у відповідність до вимог часу нормативно-правової бази.

У 2015 році в Україні розпочалася реформа житлово-комунального господарства, яка передбачає вдосконалення системи фінансування житлово-комунального господарства, здійснення ефективної тарифної політики, підвищення енергоефективності будівель, демонополізацію житлово-комунального господарства [4]. Закон України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» став поштовхом для усвідомлення ролі та відповідальності співвласників будинку за майбутнє свого житла. ОСББ стали також найбільшими агентами у впровадженні програм енергоефективності, які запровадила держава як на національному, так і на місцевих рівнях. Якісною складовою реформи щодо підвищення рівня енергетичної ефективності будівель та

енергозбереження, зокрема у житловому секторі, є прийняття Закону України «Про Фонд енергоефективності».

Одним із останніх законодавчих актів в сфері ЖКГ було прийнято закон України «Про житлово-комунальні послуги», в якому зазначено, що невід'ємною складовою ЖКГ є житлово-комунальні послуги, до яких належать:

- житлова послуга – послуга з управління багатоквартирним будинком;
- комунальні послуги – послуги з постачання та розподілу природного газу, електроенергії, теплової енергії, постачання гарячої води, централізоване водопостачання та водовідведення, поводження з побутовими відходами.

Система ЖКГ є інфраструктурною складовою системи державного управління та місцевого самоврядування, проте інвестується за остаточним принципом [5].

Також варто зазначити, що гостра респіраторна хвороба COVID-19, спричинена коронавірусом SARS-CoV-2, суттєво призупинила впровадження реформ у сфері житлово-комунального господарства України, у зв'язку із перерозподілом фінансових, організаційних ресурсів на заходи, пов'язані із протистоянням пандемії.

Основні об'єкти ЖКГ знаходяться у власності територіальних громад і безпосередньо у сфері управління ОМС, і вирішення питань пов'язаних з їх функціонуванням і розвитком, повністю покладено на фінансово-економічні бази ОМС – місцеві територіальні громади.

До теперішнього часу залишається не виконаною в повному обсязі Загальнодержавна програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки.

В ієрархії реалізації будь-якої програми після загальнодержавної є обласна, що має розширити положення загальнодержавної програми, визначити особливості умов області і надати розробці подальших програм адміністративного поштовху, особливо в частині організації моніторингу і контролю. У свою чергу вони повинні спиратися на розроблені районні й міські програми, що охоплюють конкретні стратегії розвитку і реформування підприємств по підгалузях. Самі ж стратегії є системою заходів технічного і організаційно-фінансового характеру. На сьогодні, наприклад, в Дніпропетровській області діє бюджетна програма «Будівництво об'єктів житлово-комунального господарства» з обсягом фінансування у 2022 році у сумі 354,5 млн. грн. До пріоритетних інвестиційних проєктів віднесено реконструкцію ділянки магістрального водоводу ДМП ВКГ «Дніпро-Західний Донбас», а також водогону від м. Дніпро до м. Новомосковськ, що дозволить у майбутньому місцевим громадам планувати заходи з покращення питного водопостачання на ввіреній території [6].

Специфіка ЖКГ полягає у врахуванні місцевих умов. Вони відіграють важливу роль у проектуванні, будівництві і експлуатації більшості комунальних об'єктів. Потужність підприємств планується для задоволення потреб конкретного населеного пункту, що враховують, крім територіально-планувальних особливостей міста, також чисельність населення [7].

Об'єктами регіонального публічного управління галуззю є підприємства, установи та організації галузі, працівники, які працюють у цих структурах галузі,

що представлене підприємствами різних форм власності, що займаються утриманням житлового фонду; благоустроєм населених пунктів (озеленення, освітлення, утримання комунальних пляжів, притулки для безпритульних тварин, утримання доріг, утримання кладовищ); сортуванням, вивозом, переробкою сміття; а також підприємства, що: утримують полігони твердих побутових відходів; надають послуги з теплопостачання, водопостачання та водовідведення. Також до об'єкту регіонального публічного управління галуззю слід віднести усі зв'язки та процеси взаємодії між підприємствами та споживачами послуг в процесі їх надання.

Житлово-комунальна сфера має суттєві відмінності в розрізі сільських та міських територій, а також державного (муніципального) та приватного секторів [8].

Головною проблемою підприємств ЖКГ є нестійкий фінансовий стан, обумовлений здебільшого заборгованістю в оплаті послуг з боку підприємств, бюджетних організацій і насамперед населення (рівень оплати послуг за листопад 2021 року за даними держстату становить 64,2 %) [9]. Система місцевого фінансування ЖКГ переважно зорієнтована на використанні традиційних форм фінансування (бюджетне, самофінансування, кредитування тощо) та обмежує можливості альтернативних видів фінансування: проектне, державно-приватне партнерство, місцеві запозичення, концесія майна комунальної власності тощо) [10]. Також важливим питанням у діяльності підприємств цієї сфери є необхідність оновлення основних засобів, модернізація потужностей.

Сучасні процеси модернізації управління публічною сферою на всіх рівнях, зміни адміністративно-територіального строю країни, забезпечення сучасних умов проживання та обслуговування населення потребують системного розгляду, зокрема моделі системи регіонального публічного управління галуззю житлово-комунального господарства.

Список використаних джерел

1. Асоціація міст України: Веб-сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://auc.org.ua/forum/zhkg>
2. Бриль П.О. Дослідження зарубіжного досвіду публічного управління житлово-комунальним господарством // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 4. – С. 142-146.
3. Польова В.І. Публічне управління розвитком житлово-комунальної інфраструктури: Науковий інтернет портал: Інновації в управлінні публічним сектором економіки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conferencekneu.wordpress.com/2018/04/22/польова-в-публічне-управління-розвит/>
4. Бізонич Д.В. Результативність реформ у сфері енергоефективності та енергозбереження у межах галузі житлово-комунального господарства сучасної України // Інвестиції: практика та досвід. – 2021. – № 6. – С. 85-92.
5. Забезпечення розвитку житлово-комунального господарства в територіальній громаді / Бережна Г.В., Китайгора І.О. // Матеріали II Міжнародної

науково-практичної конференції «Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці». –2021. С. 398-401. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://philarchive.org/archive/МАК-14>

6. Дніпропетровська обласна рада: Веб-сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oblrada.dp.gov.ua/rishennia/про-обласний-бюджет-на-2022-рік-2/>

7. Організаційно-економічний механізм регіонального публічного управління житлово-комунальним господарством /Оболенський О.Ю., Базарна О.В. // Institutional Repository of Vadym Hetman Kyiv National Economic University ISSN 2411-4383. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/35465>

8. Самойлик Ю.В. Організаційно-економічні передумови реформування житлово-комунального господарства: Збірник тез IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/Zbirnik_konferencii_PUA_25_bereznia_2020p..pdf

9. Головне управління статистики у Дніпропетровській області: Веб-сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dnprstat.gov.ua/expres/2022/grafik_2022.htm

10. Бізонич Д.В. Фінансові ресурси підприємств житлово-комунального господарства в умовах децентралізації сучасної України // Інвестиції: практика та досвід, – 2021. – № 11. – С. 90-97.

Отримано редакційною колегією: 04.03.2022.